

GOSINZEANA

REVISTA ILUSTRATĂ SĂPTĂMĂNALĂ

□

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul III. — Nr. 29.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.
In străinătate 20 cor. □ Un exemplar 20 bani.

Orăștie, 27 Iulie 1913.

Iconostasul bisericii române din Vârșef, opera dlui V. Simonescu, pictor academic în Lugoj.

35 JUN 1973

O grevă binefăcătoare.

Timpe de două zile am gustat momente de prețioasă mulțumire. M'am plimbat pe străzile și pe bulevardele Parisului cu mintea clară, cu ochii limpezi, cu pasul sigur. Am avut impresia unei existențe de o neîntrecută liniște patriarhală. Străbăteam drumurile fără bătaie de inimă și fără să mă pregătesc de moarte. În depărtare, perspectiva avenueurilor se așterneă neted în față-mi, dându-mi senzația rară în marele oraș, a infinitelor spații. Șoselele păreau mai largi, trecătorii mai voioși, cerul mai radios... Căci timp de două zile greva șoferilor a redat Parisului aspectul minunat pe care-l va fi avut acum patruzeci sau cincizeci de ani...

Și mi-am dat seama cu acest prilej de pricina pentru care bătrânii vorbesc cu atâta regret de viața pariziană de odinioară. Astăzi vârtejul Parisului tulbură și înfrigurează. Sutele de mii de automobile cari huruesc neîncetat pe străzi, scurtează viața omenească. Afirmatia aceasta nu este de loc un paradox: se știe că emoțiile multiplicare sunt cea dintâi cauză a bătrâneții. Ele uzează nervii și istovesc în om esența lui vitală. Și în zilele noastre, orașele mari oferă un haos de mișcare nebună, al cărei angrenaj ne prinde, ne macină, ne epuizează, și ne dă drumul apoi cu mintea buimăcită, cu ochii tulburi, cu membrele moi.

Ce frumos, ce odihnitor mi-a apărut Parisul în aceste două zile de grevă! Nu auzeam decât rumoarea surdă și legănătoare a orașului, lipsită de grozavul țâcânit al vehiculelor de tracțiune mecanică. Treceam de pe un trotuar pe celălalt cu mersul sigur și cu

inima liniștită în piept. Veșnica amenințare de a peri strivit de vre-un automobil lipseă din preocupările mele. Orașul trăia parcă o viață patriarhală de o blândețe nespūsă. Toată lumea părea fericită. În aerul sonor al amurgurilor de vară, glasurile omenești răsuna limpezi și cordiale. O liniște dulce învăleă bulevardele. Castanii își legănau ramurile înverzite la adierea zefirului și murmurul lor ne răzbea la urechi, neacoperite de fioroasa vijelie pe care o produc automobilele străbătând orașul.

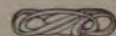
Fericirii acesteia i s'a pus un prematur sfârșit. Greva șoferilor s'a curmat încurând și Parisul și-a recăpătat iar aspectu-i agresiv, insuportabilul său șgomot. Atmosfera e întunecată de colb și infectată de mirosul de benzină. Trecătorii și-au reluat mersul lor sacadat, enervat de teama de a fi călcați de roatele automobilelor. Odată cu circulația grozavelor vehicule, nervii noștri au redevenit iritabili și acțiunile noastre zorite. Să mărturisim că știința e foarte frumoasă, dar că progresul tehnic e de parte de a fi schimbat în bine viața omenească. Dimpotrivă.

Ritmul său precipitat se infiltrează și în gesturile noastre, grăbindu-le și dezordonându-le. Mă întrebam mai deunăzi într'un salon, care e cauza ce ne face să trăim cu atâta repeziciune și friguri, cauza care nu ne îngăduie să gustăm complex nici unul din farmecele existenței: dulceața naturii, blândețea zilelor, duiosia iubirei. În Paris, bunăoară, trăim înzecit mai iute ca în orașele mici. Bucuriile, tristețile și contemplațiunile noastre au ceva din goana nebună a automobilelor pe bulevarde. Nici o

emoțiune nu are vreme să se desvoalte în piepturile noastre; ea e strivită în germene, gonită de alte emoțiuni cari îi iau locul și cari se succed neînterupt.

Și astăzi, îmi spun că viața noastră depinde în marea ei parte de împrejurările externe. Cele dintâi zile de grevă m'au convins hotărât de acest lucru. Omul are tendința, explicabilă de altfel, de a-și regula ritmul sufletesc după ritmul fizic al acțiunilor inconjurătoare. Ne retragem vara la munte sau la mare, nu atât pentru perspectiva oceanului sau pentru contemplare înălțimilor, cât pentru de a ne reface nervii în calmul unei localități liniștite, în care nu trăiește șgomotul orașelor mari. Șgomotul acesta are darul de a ne excita, de a ne înăcri. El tulbură optimismul cel mai robust. Lucrul acesta este ușor de constatat la artiștii mari, cari sunt expresia cea mai compactă a vremurilor în cari au trăit. De ce găsim atâta seninătate în poemele lui Homer, de ce versurile lui au ceva din calmul oceanului și al câmpiilor nesfârșite? Fiindcă în mijlocul lor a trăit poetul, fiindcă nervii lui nu s'au sdruncinat în larma orașelor... Cu totul altfel au scris marii poeți ai timpurilor moderne.

A. C.

Serbări germane.

Intre țările Europei Germania e una dintre acelea cari atrag mai mult pe călători. Vechea și temeinica cultură nemțească, tradițiile istorice, ale căror urme se păstrează în atâtea cetăți și castele bătrâne, instituțiile vestite ale acelei țări, — sunt tot atâtea puncte de slăruitoare atracție. Fără limba și cultura germană, astăzi aproape nu se poate închipui o pregătire mai superioară.

O călătorie în Germania îți ră-

mâne totdeauna adânc imprimată în inimă. Apusul cult, de care auzei pomenindu-se atâta, într'adevăr te cucerește în cea dintâi clipă. Tre-când peste granițele Ungariei, deja funcționarii, dela tren de pildă, sunt mai prevenitori, mai calzi la înfă-țișare. Acolo te simți, tu, publicul, că ești servit pentru paralele tale, nu ca la noi, unde toți purtătorii de uniforme dela căile ferate se cred îndreptățiți să-și verse ifosurile a-supra capului tău. Par'că publicul e pentru ei, nu dânsii pentru public.

Un lucru ce poți să observi nu-mai decât la sosirea în Germania, este alipirea mare pe care o mani-festă poporul german față de trecu-tul său. În nici o parte a Europei poate, rămășițele și urmele istoriei nu sunt încunjurate cu atâta respect și pietate ca pe pământul nemțesc. Iar temeiul acestei alipiri e de a se căută în adâncul simț patriotic al Germanilor. Ei își adoră trecutul, fiindcă sunt mândri de dânsul.

Orașele nemțești aproape toate au o pronunțată culoare de vechime. Centrul orașelor îl formează totdea-

Tip de bărbat mohamedan din Casmir.

una casele străvechi, domuri și tur-nuri medievale. Iar Nemții pentru toată lumea asta nu le-ar schimba cu altele. Singur numai dărâmarea unei case vechi, fără nici o însem-nătate istorică de altfel, e socotită la dânsii ca un păcat național. Față de vreun moment mai însemnat din trecutul lor, sunt deadreptul fanatici.

E interesant cu câtă mândrie îți a-rată crășmarii de prin Bonn sau Iena colțișorul din ospătăriile lor, unde a stat la masă cutare prinț sau lite-rat cu nume mare. Și, față de ace-s-tea colțișoare, el, burghezul, se poartă cu o religiositate pedantă. Pentru toată lumea nu ar schimbă o mobilă, sau nu ar șterge o însem-nare de pe păretele chiliei...

Cu aceeași pietate și însuflețire, cu care se poartă față de monu-mentele istorice, sărbătoresc Germa-nii aniversarele faptelor și întâmplă-rilor de seamă din trecutul neamu-lui lor. E deadreptul înălțător să vezi o asemenea serbare.

În zilele de curând trecute s'au început la Breslau serbările cente-narului independenței, cari se des-fășoară cu grandiositatea vrednică de-un imperiu ca al Germanilor.

Iar acum vestesc ziarele aceste serbări la Heidelberg. Cine nu a auzit de Heidelberg? Cel puțin de „Alt Heidelberg“-ul lui Wilhelm Meyer-Förster? Vechiul oraș univer-sitar, cu studenți veseli, cu cântece și cu petreceri frumoase?

Învățătorii școlii primare de băieți și fete din Brașov: Ioan Baboie, G. Govan, St. Belindescu, cei 3 din sus; G. Preș-merean, D. Marcea, Tullia Găvrus, N. Furnică, C. Mușlea, N. Oancea, șirul al doilea stând în picioare; A. Popovici, Gr. Popescu, St. Popovici, R. Prișcu, A. Ilasievici, N. Stoicovici, șirul al treilea, șezând.

Porturi românești din Nădab, comitatul Arad. După cum se vede și din ilustrația noastră aceste porturi sunt influențate de portul unguresc de pe pustă în măsură foarte mare.

— Fotografia de Gh. Popovici, student universitar. —

În zece zile de-a rândul s'a dat aici o sărbătoare în onoarea vechilor prinți electori de Pfaltz. Peste zi întreg orașul eră un codru de drapele, de toate culorile. Alt semn nici nu arată festivitatea. Germanii harnici, peste zi își văd fiecare de afaceri, ca oameni practici ce sunt. Abia seara se încheagă în grupuri compacte, vesele, și o pornesc spre bătrâna cetate de pe malul Neckarului. Între zidurile învelite de mușchi, pe cari se văd încă urme de asedii din vremuri tulburi, se desfășură jocuri de cavaleri, conduite istorice fidele, primate cu adâncă pietate și însuflețire de cetățenii înțelegători. Apare figura legendarului Frideric al V-lea de Pfaltz, încunjurat de oșteni cu săbii late și cu coifuri negre. Apoi șir nesfârșit de grafi și burgezi de demult, toți în ținută marțială, mândră. Locul duduie de pasul cailor și de sgomotul voinicilor. Publicul privitor se entuziasmează și fiecare neamț e mândru de trecutul și de neamul său.

Când întunerecul nopții vine de cuprinde cu vâlul său conturile castelului, atunci se aprind mii și mii de lampioane, se înfiripă glasuri de orchestre și de coruri, în aer se cern puzderie de scânteii, sbucniri de

artificii. Toată lumea par'că plutește în valuri de extaz. Nu se mai observă deosebirile de clase sociale. E o bucurie și un elan general. La o clipă dată, muzica începe o cântare de joc și sute de perechi se frământă în tacturi legănate, săltărețe uneori. E numai cânt și veselie. Sentimentul național răscolit nu mai începe în inimă, ci se revarsă în o cutropitoare seninătate și veselie.

Spre sfârșitul serbărilor, tineri-

mea dela universitate și-a plătit și ea tributul față de familia princiară de Baden. În temeiul unei vechi datine, rectorul universității din Heidelberg, an de an e marele prinț, împrejurare care arată legăturile strânse ce sunt între vechiul institut de cultură și între familia domnitoare. Firește, agendele rectorului le isprăvește un loțțitor.

În sala festivă își fac apariția organizațiile studentești, vestitele Burschenschaft-uri, în costumele tradiționale, cu cocarde de diferite culori, cu chipiele lor mici și unii cu săbii. Strigătele de „hoch“, la adresa casei princiare, nu mai contesc. Un student se ridică și rostește un scurt salut, terminând cu: „Trăiască marele Prinț! Vivat Rector Magnificentissimus!“ Lumea aclamează în furtună de aplauze. E duioasă alipirea strânsă ce-o simt Germanii față de familiile lor domnitoare.

Se cântă imnuri și marșuri naționale, se aclamează „Kaiserul“ și iarăș Prințul. La urmă, studenții comandă bere și se începe cheful strengăresc după obiceiul vechi. Nu se aude decât zângănitul paharelor. Și se văd căciulițe studentești străpungând aerul.

Nu sunt rare astfel de conveniri, când se amestecă printre studenți

Tipuri de femei din Bengală.

după cuvîntă... Și așa cei doi, de cari îți povestesc, se 'nvrăjiseră rău și când într'o zi s'au cufundat iară în adâncul apelor, s'au hotărît ca să-și facă seama și s'au pus să dueleze cu cuțitele acele ascuțite și scilpitoare, ce le purtau la brâu, ca să se apere împotriva peștilor mari, cari amenințau să-i înghită. Și în lupta asta turbată a lor, Pattner a tăiat țeva de gumă alui Wels, prin care el primea dela suprafață aerul trebuincios pentru respirație și bietul Wels s'a înecat acolo în adânc. Când pe Pattner l'au scos apoi cei de pe vapor la suprafață, a mărturisit păcatul său mare și a fost dat pe mîna judecării.

Și așa fata cu ochii ispititori a rămas văduvită de amândoi cavalerii ei și acum plînge mereu, că-i mușcă sufletul plîpînd conștiința, că a făcut celor, cari o iubeau, atîta năpastă...

Știrea aceasta, care matală, de sigur ți-a scăpat, eu am cetit-o înduoșat și m'am gândit cu durere la tragedia pe care ea o desvălește sufletului. Și așa am uitat pentru câteva clipe de bubuitul tunurilor și ți-am scris-o și matală, ca să vezi, că în lume se 'ntâmplă afară de tragedii mari și îngrozitoare, cari umplu cu zgomotul lor jumătate de lume, și alte tragedii mărunte și duioase, cari încă seamănă în inimi durere și tristeță.

Radu Mărgean.

□ □ □

OVREII

Un neam de oameni, cari trec din izbîndă în izbîndă. Nu-i iperbolă, nici saltul unei fantazii înari-pale această constatare. E un adevăr comun, din domeniul realității.

Să ne gândim de pildă la tipul, pe care îl întîlnim în viață la tot pasul. Câți dintre noi nu au asistat în zilele senine ale copilăriei, la înfrarea „triumfală” a vreunui ovreu adunător de sdrențe în satele noastre? Desigur cetitorii noștri își mai aduc aminte de biata gloabă din ham, de căruța hodorogită, de hățurile numai sfoară și de sflederele cărămizii de lângă urechile jupănului, care se ivea în capătul satului cu inelele și verigele lui de aramă. Știi ce petrecanie pe tabăra de copii, ce răs și hohot, de să se ridice în slavă ulița?

Ei, și pe urmă, dacă vă abateți

întîmplător, prin locul fericitei copilării, nu rămâneți mirați, văzînd cum trece pe șosea, spre gară, o elegantă trăsură cu arcuri, în care șed boierește un coconaș și o domnișă, cu ghenunchii înveliți în blănuri scumpe? Dacă nu vă dumiriți degrabă, întrebați, rogu-vă, pe Românu care vă iese în cale cu sapa lucie pe spate:

„Cine-s boierii, nene Săvule?

— Păi, domnu nu știe? Nu se poate... E trăsura domnului Birmann, cu domnișorii. Se duc la oraș, la scaldă.

— Ce Birmann, frate? Ce domn? Eu știu domn în sat numai pe popa Grigore. În copilăria mea nu erau domni la noi.

— S'au schimbat vremile de-a-tunci. Schimbat... Acum domn la noi e domnu Birmann. Are ciurdă de boi și moșie cât un hotar. Și trăsură cu legănuș, cum vedeți colo coconii dumnisale.

— De când e domn Birmann la dvoastră, nene?

— Să tot fie de 30 de ani. Măi de demult nu-i. Tatăl coconașilor din trăsură eră atunci jupân și vindea chibrite de câte-un ban...

Și câți Birmanni de aceștia nu întîlnim la tot pasul? Nu scriem a-

ceste șire din vre-un imbold de antisemitism; nu suntem adepții nici unui fel de intoleranță, ci prindem câteva însemnări din viața ovreilor, pentru caracteristica lor. Și pentru că sunt interesante.

Tot de acelaș noroc au parte ovreii și în viața mai înălțată dela orașe. Firește, acest noroc nu e întîmplător la dînșii, ci e o urmare naturală a însușirilor pronunțate pe cari le au. Însușiri de căpătuire, de pătrundere pe orice teren. Ovreurul să știe află ori unde, e îndrăzneț în afaceri, stăruitor. Lucruri ce nu li se pot tăgădui.

Am cules la întîmplare câteva date, privitoare locurilor pe cari le ocupă Ovreurii în viața publică a Ungariei și a altor state, ori la onorurile la cari s'au putut avînta. Mulți se vor mira, cetindu-le.

Primarul, lord-majorul Budapestei, *Heltai Jenő*, ales de curînd, e ovreu. *Vadász Lipot*, secretar de stat pe lângă ministerul de justiție, asemenea, *Vázsonyi Vilmos*, un corifeu al opoziției maghiare, apărătorul sărbătorit în procesul *Désy-Lukács*, e tot ovreu și el. Între deputații actuali, jidani sunt nenumărați.

Nu e mult de când a murit în Budapesta contele *Hatvan-Deutsch*

Studentii dela gimnazul român din Brașov în excursie la Pompei, în Italia, sub conducerea zelosului profesor Dr. Iosif Blaga. Dl Blaga aproape an de an aranjază excursii de felul acestora și de pe clasa primă gimnazială înființează fond anume pentru câte-o astfel de excursie, pe care o face cu elevii, când ajung pe clasa VII.

Sándor, unul dintre stâlpii Ungariei industriale, director de fabrici, ovreu după toată rânduiala. Eră de neam din Arad, fecior de negustor sărac. Acesta dase cel mai mare avânt fabricării de zăhar din Ungaria. Toată vieaşa sa a fost un fervent sprijinitor al chestiei ovreeşti. Fondatorul secţiei pentru femei la spitalul ovresc din Budapesta cu 200.000 cor. Conducătorul acţiunii de salvare pentru Ovreei „isgonişi” din România. Avea cancelarie separată, organizată anume cu şef de secţie, pentru ajutorarea connaţionalilor săi lipsişi. Eră membru al Casei magnaţilor. La 1909 fusese ridicat la rangul de baron. Avea următoarele decoraţii: Ordul coroanei de fer cl. III. din 1895 şi Marea Cruce (!?) ord. Francisc Iosif. La moartea lui a vorbit şi contele Zichy Andor.

De curând a fost distins cu Coroana de fer cl. III. ovreul *Mayer Lajos*, avocat în Győr.

Directorul societăţii de asigurare din Triest e un ovreu cu numele Poór Jakab, consilier de curte şi unul dintre conducătorii soc. de asigurare „Minerva” din Budapesta.

Profesorul de limba ungurească la universitatea din Paris, a fost ovreul Kont Ignác, mort lunile trecute.

Alianţa „Ito”, al cărei scop e să ajute pe ovreei persecutaţi mai ales din Rusia, are în Ungaria peste 4000 de membri. „Chevra chadisa”, o altă însoşire ovreiască, în curs de câteva săptămâni a încasat la Budapesta peste o jumătate milion de coroane! Date autentice, culese în mare parte de revista ovreo-maghiară „Egyenlőség”.

Dela Ungaria, pe care o ştim plină de Ovreei în toate colţurile să trecem în Franţa, ţara cu puşini iudani, relativ.

Numărul lor, aproximativ: 300.000, dar pot să fie mai mulţi, căci la conscripţia nominală a sufletelor în Franţa locuitorii nu-şi descoper confesiunea, sau religia. Din aceştia, au fost numiţi în curs de 8 ani în armată: 3 ovreei, comandanţi de corp, 8 comandanţi de diviziune, 14 ma-

jori, 21 coloneli, 68 locot-coloneli, 107 căpitanii, 36 medici militari, 20 ofiţeri de intendatură.

Tagma judecătorească numără 110 juzi-ovreei. Dintre cei 120 oficianţi supremi de administraţie, 25 sunt ovreei. Între înalţii oficianţi de ministerii, 50 de înşi sunt de credinţă mozaică.

Universităţile şi şcolile înalte dau 202 catedre ocupate de ovreei. Deputaţi în cameră 6, în senat 4. În 60 de ani din urmă, 6 ovreei au ocupat *portofolii ministeriale*, aproape toţi la „finanţe”.

Gazeta „Univers Israelite”, din care scoatem aceste date, spune, că rolul Ovreeilor în presa franceză e mare (se înţelege, aici e a se socoti şi modestia. N. R.) şi, ca „simptom caracteristic”, scoate la iveală, că în mare parte Ovreeii hrănesc cu bani năzuinţele partidelor politice francmasonice, socialiste, antimilitariste, umanitare!

În guvernul actual francez Dr. Klotz, la finanţe, e ovreu.

Mai pomem că rabinerul Ovreeilor din Londra e unul cu numele Dr. Hertz Iosel, de origine din Ungaria. Plata 50.000 cor. anual.

Primarul oraşului New-York şi şeful poliţiei de acolo: Mary M. Neuburgert, e ovreu din Rusia.

Ovreeii se mândresc şi c'un aviator al lor: îl chiamă: *Abrahamovits* şi despică, se zice, în zbor aerul Rusiei.

De încheare o mică statistică. Proporţia Ovreeilor în lume: Austria, 1 ovreu la 27 creştini. Germania, 1 la 99. Anglia, 1 la 259. Franţa, 1 la 312. Italia 1 la 790. Belgia, 1 la 1690. România, 1 la 22. Rusia, 1 la 23.

□ □ □

Sălbătăcie bulgărească.

Ziarele mari streine, cari au corresponsenţi speciali pe câmpul de războiu, aduc aproape zilnic ştiri îngrozitoare despre barbariile ce le săvârşesc soldaţii şi comitajii bulgari, în comunele sârbeşti, greceşti şi româneşti. Sunt înfiorătoare aceste ştiri, fiindcă arată chinurile oamenilor nevinovaţi şi nearmaţi, pe deoparte, iar pe de altă parte

înfiorătoare, fiindcă dovedesc, că azi Bulgaria e în cea mai completă anarhie, unde viaţa nimănuui nu mai e în siguranţă. Între satele devastate de hoardele acestea fără căpetenie şi fără Dumnezeu, e şi satul românesc Nigrişa, din Macedonia, a cărui devastare o povesteşte prin condeiul unui ziarist francez în chipul următor românul Gheorghe Vlahu, singurul care a rămas în viaţă dintre cei cari se aflau în comuna Nigrişa, când aceasta a fost călcată de soldaţii bulgari:

„În amurgul serii, luni seara — spune Gheorghe Vlahu — eram printre cei din urmă ce fugeau din Nigrişa la apropierea soldaţilor bulgari cari trecuseră zona neutră la câţiva kilometri la miază-zi de oraş. Împreună cu un tovarăş fuserăm prinşi de soldaţii bulgari şi aruncaţi la închisoare unde mai eră închis unul.

Am stat închişi până joi la răsăritul soarelui şi în vremea asta ne-au dat o singură dată apă şi mâncare. Marţi, la amiază, am văzut dela fereastră pregătirile pentru a da foc la casa primarului, care eră peste drum. Bulgari mulţi, ofiţeri şi soldaţi, erau strânşi acolo şi ofiţerii îndemneau pe soldaţi, ca să aducă petrol şi paie.

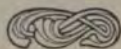
Apoi puseră focul. Joi dimineaţa uşa închisoarei noastre se deschise înăia-oară şi un ofiţer, cu revolverul înţins spre noi, ne ceru banii ce-i aveam. Eu în dădui 12 drahme, cât aveam, celalalt 6 şi cel de al treilea 2 drahme şi jumătate. După aceasta, se dete soldaţilor postaji afară porunca de a trage în noi prin fereastră... Unul din tovarăşii mei fu ucis pe loc, celalalt numai rănit la pânţec, iar eu care eram pilit sub fereastră, nu fusei atins. Atunci, trei soldaţi intrară în cameră cu petrol, şi văzând că doi dintre noi mai trăim, se aruncară asupra noastră cu baionetele şi camaradul meu fu omorât, iar eu primii trei lovitură în şoldul drept şi leşinai. Când mă deşteptai, simţii că piciorul îmi ardea: soldaţii turnaseră gaz peste noi şi ne dăduseră foc.

Izbutii să-l stîng cu mâinile, care cum vedeţi, au încă urmele arsurii, şi fugii pe uşa ce-o lăsaseră deschisă. Mă ascunsei într'un grajd care nu luase foc şi de acolo vedem soldaţii bulgari ducând foc în toate părţile şi retrăgându-se spre miază-noapte. Auzind în jurul meu o explozie îngrozitoare şi văzând clădirea în flăcări, fugii. Câţiva soldaţi mă vă-

zură și traseră asupra-mi fără a mă atingi. Ajuns pe colina dela sudul orașului, căzui la pământ fără simțire. Când m'am deșteptat, mă văzui în mâinile ofițerilor și soldașilor greci, care mă îngrijeau ca frații".

Povestea aceasta făcută pe un ton grav, aproape solemn, a impresionat adânc pe ceice au ascultat-o: oamenii plângeau și am auzit, printre suspine, spunând: „Tot ce am avut mi-a fost nimicit; femeea și copiii mi-au perit; mama, bătrână, mi-a fost pângărită de soldații bulgari.”

Primarul și comandantul militar scotesc la cel puțin 470 numărul locuitorilor din Nigrița, care și-au găsit moartea în flacări. În afară de aceste victime, sunt toți ceice sufăr de răni trupești și sufletești. Femei au fost siluite în fața copiilor lor; copiii au fost sugrumați, bătrânii maltratați.

RÂNDURI MĂRUNTE

Tragedia căpitanului Scott. Abia acum începe a fi cunoscută întreaga tragedie căpitanului Scott, din un raport, ce-l publică o mare revistă engleză. Din articolele publicate până acum reiasă, că marele căpitan a fost urmărit dela început de fatalitate și a avut de luptat cu o mulțime de piedeci, cari toate-l stânjeneau întru ajungerea scopului său mareț. Vaporul său a plecat spre polul sudic în 26 Noemvrie 1910, dar deja în 1 Decemvrie îl ajunge un vifor așa de strajnic, că în fiecare clipă eră amenințat să se cufunde. Catargul cel mare dela vapor s'a rupt și că atunci nu s'a scufundat, se mulțumește numai eroismul fără de pereche al oamenilor săi, cari și-au pus toată puterea ca să-l salveze. În lupta aceasta cu natura s'a pierdut o mulțime de material de încălzit, au perit doi câni și vaporul a suferit deteriorări foarte mari. Prin 10 Decemvrie cu chin cu vai au ajuns însă totuși la marginea câmpiilor de ghiăță dela polul sudic. Aici au debarcat, apoi au făcut pregătirile de lipsă, ca să înceapă străbateră spre pol. Ninsoairea, ce se cernea cu nemiluita îi împedecă foarte mult însă, ca să poată înaintă, căci oamenii se temeau să meargă mai cu inimă, neștiind, că sub stratul de zăpadă nu se ascunde oare cumva vreo prăpastie, gata a-i înghiți în fiecare clipă.

„Odată — scrie Scott în raportul său — făceam un drum de inspecție și ajunsesem abia la o distanță de un ceas de tabără, când Wilson, unul din cei mai de seamă oameni ai mei, care mergea vecinic în cea dintâi sanie, strigă la noi, cari veniam în urmă: „Oprțiți săniile, fiecare pas poate aduce moarte“. Am sărit îndată din sanie și m'am dus la el, ca să examinăm terenul, dar n'am băgat nimic deosebit de seamă. Wilson însă ținea morțiș la aceea, că el a auzit așa, ca o răpăială, care prevestește subțierea gheței și apropierea vreunei prăpastii. Cunoscând istețimea și urechea infalibilă alui Wilson, nu am continuat drumul, ci ne-am oprit lângă săniile, iar niște câni am trimis înainte. După câteva clipe câni începură a se cufundă încet și eră îngrozitor să privești la zbaterea lor în fața morții. I-am tras abia cu chin cu vai înapoi din primejdie și ne-am întors la tabără“.

Cam așa continuă Scott raportul și mai departe, amintind toate greutatețile și primejdiiile fără de număr, pe cari a avut să le întâmpine în drum, iar spre sfârșit amintește de felul, cum a auzit de sosirea lui Amundsen, rivalul său, la pol, și cum asta l'a împintinat, ca să se grăbească din ce în ce mai mult, ca să-l ajungă și dânsul. Și l'a ajuns, dar de bucurie n'a avut parte, căci drumul înapoi l'a pierdut în adâncuri.

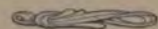
Moartea unui ziarist pamfletar. Nu de mult a murit în Franța gazetarul *Henri Rochefort*, care s'a făcut celebru pe urma neintrecutelor sale pamflete, ce le scotea din când în când la iveală. Henri Rochefort până acum la moarte, în vârstă de 83 de ani, a scris zi de zi câte un articol, străbătut totdeauna de un ton vehement și interesant, așa că aproape niciodată n'a rămas fără de răsnet. De câte ori atacă pe cineva, asupra aceluia atrăgea cu siguranță luarea aminte a vieții publice și mai totdeauna aveă urmări dezastruoase pentru cel atacat. Acum cincizeci de ani fusese cel mai neîmpăcat și mai de temut adversar alui Napoleon III. și a pornit împotriva lui o campanie ziaristică atât de vehementă, că năruirea tronului acestuia în mare parte aprigului pamfletar i se datorește. Pe la anul 1865 a scris un pamflet așa de violent împotriva monarhiei imperialiste, că s'a zis despre el următoarele cuvinte: omul acesta n'are stil, ci stilet. Și într'adevăr așa a fost totdeauna. Cu

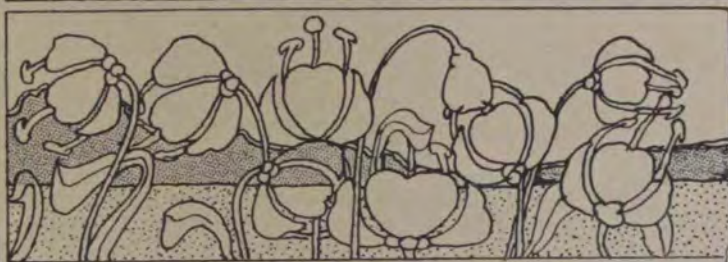
condeiul său raniă adânc și nu arare nimică cu desăvârșire.

Petrecheri. Producțiune teatrală împreună cu joc aranjat tinerimea română din Dobra, duminică, în 3 Aug. n. în pavilionul hot. „Husariu“. Venitul curat e destinat jumătate pentru fondul ziaristilor români și jumătate pentru îmbrăcarea copiilor de școală săraci din Dobra și Gura-Dobra.

Sârmanul Andreiew Carnegie! Miliardarul american Carnegie azi e unul dintre cei mai decepționați oameni. A cheltuit sume îngrozitoare în scopuri de binefacere, între altele pentru ridicarea măreței zidiri, care să se numească palatul păcii și al înfrățirii popoarelor. Acest palat în toamnă se va sfinți în Haga și la aceste sărbări ia și puternicul lui protector parte, venind pentru asta anume din America. Ce decepție îl va cuprinde însă, când va vedea, că în vremece el cheltuie milioane pentru mărețul palat, — undeva în jos, spre sud, bubuie îngrozitor tunurile și moartea seceră zeci de mii de oameni. La sfințirea acestui palat sunt chemate toate neamurile și e curios să vezi popoarele din Balcani în fața apostolului păcii, preamărind și ele pacea, în vremece la ele acasă poartă un războiu crâncen, pe viață și pe moarte.

Teatru întemnițaților. Un rar și curios eveniment artistic s'a întâmplat în statul american California, pus la cale de cea mai mare tragediană franceză, Sara Bernhardt. Celebra artistă făcând de prezent un turneu prin America s'a decis, ca să joace o sară și înaintea a 2000 de întemnițați, cari își petrec zilele în închisoarea din Saint Quentin. Serata teatrală Sara Bernhardt a aranjat-o de ziua aniversării nașterii marelui bărbat american Washington și a avut un succes splendid. Toți întemnițații au participat la ea și după ce celebra artistă le-a oferit rarul prilej, de a-i încântă cu jocul ei de scenă fără pereche, ei i-au făcut ovații furtunoase și i-au predat un frumos buchet împreună cu o scrisoare de mulțumită. Marea tragediană a fost foarte fericită de acest semn de atențiune și a declarat unui ziarist, care a însoțit-o la această reprezentație, că sara din Saint Quentin îi este cea mai frumoasă amintire din toate turneele, ce le-a făcut până acum.

DUMA

CĂLĂTORIND...

CORNELIU MOLDOVANU

De sus, de pe covertă, privesc nerăbdător cât de încet se depărtează vaporul dela țârm. Odgoanele se încordează trosnind, macaralele zgomotoase se învârtesc repede, sirena țipă, pașii se perindă grăbiți, poruncile sunt răstite, răspunsurile de supunere răsună pe dată, — și totuș, cât de încet se depărtează vaporul dela țârm... Par'că pământul nu s'ar îndură să se departă de jucăria lui de lemn, minunată și albă, pe care primejdia valurilor o amenință vecinic, — par'că întâmplarea ar vrea să zădărnicească plecarea acestui oaspete drag, care s'a oprit prea puțin în rada singuratecului port, ca să salute cetatea.

Răsuflul ritmat al gurilor de abur și zăngănișurile lanțurilor dela ancoră mă neliniștesc, freamătul glasurilor mă tulbură. Ce greu se mai urnește vaporul! Urmăresc de aproape truda mașinelor și-mi pare rău că nu pot fi de nici un sprijin. Și mult aș vrea ca să pornim mai repede!...

Câteva adieri de batiste pe dig, câteva saluturi prietenești, câteva semne de dragoste, cărora le răspunde fluturarea semnalelor dela catarg — și odată cu strigătul de ușurare al sirenei, asemeni unei fiare scăpate din gratii, începem a pluti pe drumul moale al apei, între cele două țârmuri cari par'că fug după noi, luându-se la întrecere. Oștirea valurilor ne deschide prin mijlocul ei o cărare de spumă, trecem furtunoși înainte și fluviul ne întovărășește nepăsător în călătorie.

Pentru un suflet obosit, pentru sufletul meu, legănarea aceasta răcoroasă îmi împrumută ceva din pacea și seninătatea priveliștilor.

Iată-mă pribeag spre zări necunoscute, cercetând cu privirea cele două maluri, fără a fi nevoit să mă cobor, fără a fi silit să stau la gânduri, pentru a mă hotări pe care din două îl aleg. Nici coasta împădurită și sălbatecă din dreapta, nici zidul nisipos, rupt de ploii și sfâșiat de vijelie care mărginește domnia

apei în stânga, nici șesul roditor și bogat al țării mele, nici dealurile rezezi și prăpăstioase ale vecinilor noștri, lacomi de trufie și pripiți la faptă, — nici unul dintre cele două țârmuri nu mă ademenește, nu mă îmbie, nu-mi poate alungă nehotărârea din suflet, silindu-mă ca să-mi poposesc gândul măcar o clipă pe uscat. Cele două dunghi ale zării se închid cu nepăsare privirii mele. Cu ochii aproape obloniți, gust în adormirea visului farmecul acela liniștit și neîntrerupt de-a pluti mereu înainte, fără măcar să simt o undă din tirania îndemnelui, care, fără știrea mea, ar vroi să mă hotărască pentru una din cele două priveliști.

Aceasta e farmecul călătoriei pe apă. Dacă toate întâmplările vieții ne-ar lăsa neatinsă libertatea sufletului și n'ar apăsa cu nimic în cumpăna alegerii, de sigur că îndoiala ar fi mai dulce, iar penumbra gândirii mai puțin obositoare. Una din neplăcerile înțelepciunii e trebuința de-a te hotări într'un fel, e porunca de a-ți statornici dorința, de-a găsi veștmânt viețuitor imaginilor moarte pe care le făurește setea de mai bine. Ce sublim ar fi idealul dacă nu l-am coborî niciodată în mocirla realității răsturnându-l de pe tronul strălucitor pe care cu atâta durere i l-am clădit în gândurile noastre, — și asemeni unui rege bun și cuminte, pe care nebulia supușilor îl alungă din scaun pentru a dărui domnia cine știe cărui bolnav fantastic, — idealul, rămâne rătăcitor pe ulițele prăfuite ale uitării, fiind înlocuit prin altul mai puțin desăvârșit și luminos ca dânsul.

Seara s'a lăsat fumurie, umedă, neguroasă. Lam-pioanele, în răsfrângeri colorate, luminează tremurând, trimețându-și unul altuia mănunchiuri străvezii împletite din fire de lumină, precum ar vroi să dureze o punte magică pe întinderea întunecată a valurilor. În cerdacul la înălțimea hornului, se zărește fantoma neliniștită a căpitanului, care se plimbă numărându-și pașii, pentru a mai scurtă din încetineala vremii, — iar la proră, un marinar ascultă cu tâmplele răzemate în mâini, plescăirile monotone ale elicelor. Cei din urmă întârziati pe covertă, pătrunși de vânt și de

frig, se cobor în cabine, și iată-mă și eu mai târziu, întovărășit de fumul prietenos al țigării, învățând cheia în ușa, ca să măsoz cuprinsul acestui sicriu, prea larg pentru un suflet mort, dar prea îngust pentru un suflet viețuitor, unde îmi voi căută odihna somnului în noaptea aceasta.

Pe ferestruica rotundă aud ropotul undelor care își trimit din când în când stropii ca să privească pe geam în cabina mea și ca să-mi întârzie adormirea. Zorile mă găsesec cu mintea legănată între vis și meditare...

*

N'am dormit aproape de loc și totuș mă simt odihnit; n'am nici o pricină de mâhnire și totuș sunt trist. Ori de câte ori ating pământul Ungariei, încerc acea simțire țesută din ură și păreri de rău, pe care și-o împrumută împrejurările, când privești la o fericire străină, care ar fi putut, cu mai multă dreptate, să fie a ta...

...Odată, aflându-mă la o via, pe care bunicul meu o vânduse cu mulți ani înainte ca eu să mă fi născut, am gustat simțământul josnic al pisei împotriva stăpânului, care eră un om de treabă și foarte primitor. Mi se părea că viaa aceea mi-a fost furată, că aș avea încă drepturi de stăpânire asupra ei, în sfârșit, mă credeam despoiat de un bun strămoșesc. Ce mai viier aș fi fost eu!... Colea, pe dâmb, aș fi turnat o casă cu cerdac cu fața spre cramă, și toamna, rostogolit pe un jilț bătrânesc, sorbindu-mi taelicos filigeana, aș fi stat de strajă la paza strugurilor răzachi și tămăioși, ori aș fi ținut seama culegătorilor ca să nu-mi risipească roada...

Aceeași simțire de ciudă o cunosc tinerii mereu nehotărâți pentru însurătoare, când află că una din fetele pe care le-au întâlnit în lume, se mărită. Deși până atunci îi lăsase cu totul nepăsători, își dau seamă în clipa aceea, c'au pierdut ceva, că li s'a răpit par'că o bucurie care ar fi putut să fie a lor. Fiecare își șoptește atunci, suspinând ușor, versul poetului:

Nu te-am iubit, și totuș regret, că te-am pierdut...

*

Trăsura aleargă neconținut printre cele două șiruri de munți, ramuri scumpe ale Carpaților noștri, încrucișându-se mereu pe șoseaua cătrănită, cu gârla limpede și spumoasă a Cernei.

Pe câte culme, coliba unui păstor își trimite fumul drept către cer, precum stâlpul acela albăstriu s'ar ridică din rugul unui cuvios închinător. Fiecare cămin de om sărac e un rug pe care se jertfește cu inimă bună, e un altar unde se slujește cucernic sfânta taină a muncii... Pânea de toate zilele și odihna nopții, — iată singurile sărbători care se petrec în cuprinsul acela simplu și alb, în sărăcia aceia liberă și senină. Nimic din lăcomia ospetelor trândave ale celor bogați, nimic din felurimea mirosurilor putrede care ațăță gustul, ori din aromeala vinurilor scumpe cari îmbie simțurile la patimă... Un obicei rămas dela

bătrânii mei străbuni, care-și aveau răzășia lângă malul Prutului, m'a învățat ca să socotesc prânzul sau cina, drept săvârșirea unei taine sfinte. „Masa e sărbătoare mare”, spuneau ei. „Însăși Tatăl și sfântul Duh pogoară în mijlocul celor rânduți la ospăț, ca să privească cum sufletele drepte se îndestulează din sângele și trupul lui Hristos, vlăstarul cel mai tânăr al Treimii”. Bătrânii socoteau sărbătoarea pâinii ca un fapt de-o potrivă de sfânt cu taina căsătoriei și-a împărțășaniei.

Clinchetele zurgalăilor dela roibii care gonec în fugă potolită, mă trezesc din aceste gânduri sarbede. Sufletul mi-e cald, mintea mi-e împăcată și cu voie bună stau la voroavă cu vizitiul, un bănașean din partea locului. E o fire socotită la vorbă și cu destul tâlc. A fost cătană la Viena, unde „s'a deșteptat”, cum spune el, și-mi povestește multe despre satul lui, despre „primarele”, despre „domnul părinte”, cu care sunt prietin.

„Am ajuns, domnisorule...”

— Așa de repede!...”, cuget eu, și uitându-mă la ceasornic, îmi dau seamă, că făcusem aproape trei ceasuri cu trăsura.

Amintire

E sară, frig de toamnă... O, palidă icoană,
De ce mi tot vii în minte mereu și în tot locul?
Tu mi răscolești în suflet o dureroasă rană,
Și întristat și singur mă uit cum arde focul...

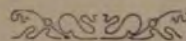
Când mi-apără în cale sălbateca fecioară,
Eră așa de tristă și bună și cuminte,
Încât fără de veste simții că mă nșioară
Evlavia durerii ca 'n preajma unei sfinte.

Și martor mi-este cerul de dragostea curată
Ce i-am purtat în suflet amar de ani dearândul,
Dar par'că o sfială mă cuprindea deodată
Și nu i-am dat prilej să-mi bănuiască gândul...

Când am plecat pe urmă departe 'n lumi streine,
Abia mi întinse mâna, o vorbă nu-mi răspunse,
Că 'n ochii ei cei negri putea celî ori cine
Mândria chinuită a dragostei ascunse...

Eu singur n'am văzut-o, eu singur n'am cetit-o,
Eram cu mintea dusă când mi-a zimbîit norocul —
Mi-a dăruit o clipă, dar am nesocolit-o,
Și astăzi trist și singur mă uit cum arde focul,

ST. O. IOSIF

REFLEXII

Ar fi o mare greșală să credem că adevărurile științifice se deosebesc în esență de adevărurile vulgare. Cele dintâi nu diferă de celelalte decât prin întindere și precisiune. Din punct de vedere practic, deosebirea aceasta e considerabilă. Nu trebuie uitat însă că observațiunea savantului se oprește la aparență și la fenomen, fără a putea străbate niciodată substanța și fără a cunoaște adevărata natură a lucrurilor. Un ochiu înarmat cu un microscop tot un ochiu omenesc rămâne. El vede mai mult decât ceilalți ochi; el nu vede altfel ca ei. Savantul multiplică raporturile omului cu natura, dar îi este cu neputință să modifice întru câțva caracterul esențial al acestor raporturi. El vede cum se produc anumite fenomene cari ne scapă, dar îi este oprit, întocmai ca și nouă, de a cerceta pricina care le produce.

A cere științei o morală, înseamnă să ne expunem la crude desamăgiri. Se credea, acum trei sute de ani, că pământul e centrul creațiunii. Știm astăzi, că el nu e decât o picătură de soare închegată. Știm ce fel de gaze ard la suprafața stelelor celor mai îndepărtate. Știm că universul, în care suntem o pulbere rătăcitoare, crează și devorează într-o muncă neîncetată; știm că aștri se nasc și mor fără răgaz. Dar întru cât aceste descoperiri prodigioase au schimbat ele morala noastră? Mamele își iubesc ele altfel sau mai bine pe copiii lor? Simțim noi mai mult sau mai puțin frumusețea femeiască? Inima bate ea altfel în pepturile eroilor? Nu! nu! de ar fi pământul mare ori mic, lucrul acesta nu-l împoartă pe om. El este destul de mare atâta vreme cât iubim și suferim pe el. Suferința și iubirea, iată cele două surori gemene ale neistovitei lui frumuseți. Suferința! ce divină necunoscută! Ei îi datorim tot ce avem mai bun în noi, tot ce dă preț vieții; ei îi datorăm mila, curajul, toate virtuțile. Pământul nu este decât un bob de nisip în pustiul infinit al lumilor. Ce spun eu? el este totul și restul nu mai e nimic. Căci aiurea nu există nici virtute nici geniu. Ce este geniu, dacă nu arta de a încânta suferința? Numai pe sentimentul acesta se odihnește morala în mod firesc. Câteva spirite foarte mari au hrănit, știu aceasta, alte speranțe. Renan se abandonă cu plăcere și zimbând visului unei morale științifice. El avea în știință o încredere aproape nemărginită. El credea că ea schimbă lumea, fiindcă găurește munții. Eu nu cred, ca el, că ea ne poate diviniza. Nu simt în mine nici stofta celui mai mic zeu. Slăbiciunea mea mi-e scumpă. Țin la imperfecția mea, ca la rațiunea mea de a fi.

*

Am cetit o carte în care un poet filozof ne arată niște oameni lipsiți de bucurie, de durere și de curiozitate. Când eșim din această nouă țară a Utopiei, și când, întorși pe pământ, îi vedem pe oamenii din ju-

rul nostru luptând, iubind, suferind, îi iubim așa de mult și suntem așa de fericiți de a suferi cu ei! Cât de bine simțim că numai aici este adevărata bucurie! Ea este în suferință, după cum balsamul este în însăș rana arborelui generos. Oamenii cari au ucis pasiunea, au ucis odată cu ea bucuria și durerea, suferința și voluptatea, binele, răul, frumusețea, în sfârșit totul și mai ales virtutea. Ei sunt înțelepți și cu toate acestea nu mai valorează nimic, căci nu mai valorăm ceva decât prin efortul nostru. Ce folos că vieța lor e lungă, dacă nu o umple, dacă nu o trăesc?

Cartea aceasta mi-a făcut foarte scumpă prin flexiune condiția omenească așa de aspră în fond, m'a împăcat cu vieța aceasta așa de dureroasă, mi-a readus în suflet stima față de semenii mei, mi-a redat marea simpatie umană. Cartea aceasta e excelentă, întru cât ne face să iubim realitatea, ferindu-ne de spiritul de himeră și de iluzie. Arătându-ne niște ființe lipsite de rele, el ne face să pricepem că acești fericiți triști nu ne egalează, și că ar fi o nebulie mare să schimbăm (presupunând că lucrul ar fi cu putință) condițiunea noastră cu a lor.

Oh! ce mizerabilă ar fi această fericire! Ne mai având pasiuni, ei nu mai au nici artă. Și cum și-ar avea ei poezii lor? Ei n'ar ști să guste nici muza epică, care se inspiră din furiile urei, nici muza comică, care râde în cadență de viața și de ridiculul oamenilor. Ei nu-și pot închipui pe Didou și pe Fedra, nenorocirii, ei nu mai văd aceste umbre divine cari trec înfiorate pe sub mirtul nemuritor.

Ei sunt orbi și surzi față de miracolul acestei poezii care divinizează pământul oamenilor. Ei nu-l au pe Virgil, și se cred fericiți, fiindcă au ascensoare. Cu toate astea, un singur vers frumos a făcut mai mult bine în lume decât toate capo-d'operele metalurgiei.

Inexorabil progres! acest popor de ingineri nu mai are nici pasiuni, nici poezie, nici amor. Vai! cum ar ști ei să iubească, câtă vreme sunt fericiți? Iubirea nu înflorește decât în durere. Ce sunt cuvintele amantilor, decât niște strigăte de suferință? „Cât de mizerabil ar fi un zeu în locul meu! — strigă, într'un avânt de amor, eroul unui poet englez. — Un zeu, mult iubita mea, n'ar putea să sufere, n'ar putea să moară pentru tine!“

Să iertăm durerii și să știm că ne e imposibil de a ne imagina o fericire mai mare decât aceea pe care o posedăm în această vieță umană, așa dulce și așa amară, așa bună și așa rea, totodată ideală și reală, care conține toate lucrurile și care împacă toate contrasturile. Aceasta este grădina noastră, pe care s'o săpăm cu zel.

Anatole France—Adrian Corbul.

Ce păcat!

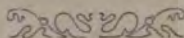
Vina tu ți-o porți în tine
Moștenită din strămoși;
Brațe zilele senine
N'au avut să te resfețe...
Ce păcat de tinerețe
Și de ochii tăi frumoși!...

Treci prin lumea asta mare
Și nimic din ea nu vezi;
Nu vezi soarele din zare,
N'auzi viața cum îți cântă,
Nu simți pacea nopții sfântă,
Nu vezi florile 'n livezi.

Ești ca frunza rătăcită
Dusă 'ntr'un vârtej de vânt;
Nu cunoști nici o ispită...
Și puțin îți pasă ție
De te joci pe sus sglobie
Sau de cazii pe vre-un mormânt...

Ți-am trecut odat' prin față,
Mă suiam spre răsărit;
Tu te coborai spre ceață...
Ochi albaștri, moartă mare,
Pasăre treceam spre zare
Și tu nu m'ai oglindit!...

ZAHARIE BARSAN

POVESTE DESPRE IUBIRE

„Am încă în fața ochilor silueta ei albă, mlădi-oasă și vagă, cum străbătea iatacul întunecos și plin de răcoare, ca să mă întâmpine în după amiezile calde de vară. Părinții ei mă așteptau în salonaș. Când intram la dânsii, fetița cu ochii negri și cu buzele roșii mă precedea în sărituri sburdalnice, fluturându-și bucele castanii. O cunoșteam de când eră mică. O iubeam. Eram logodnicul ei designat. Între părinții mei și ai săi se hotărâse de mult însoțirea noastră viitoare. Pentru mine o creșteau. Gândul că îi voi fi bărbat se împletea la ea cu evenimentele zilnice cele mai neînsemnate. De aceea, nu arătă nici o timiditate față de mine. Timiditatea eră toată de partea mea. Eram cu opt ani mai în vârstă decât Elena.

„Când a împlinit optsprăzece ani, am observat în ea o schimbare. În societatea mea, vioiciunea și încrederea ce mi le arătase până atunci, se preschimbară încet-încet într'o atitudine distrată și cam obosită. Avea priviri vagi, zimbete stereotipe, căscături ușoare dar iute înăbușite în dosul evantaliului. Nici o discu-

țiune caldă și personală nu mai eră cu puțință între noi; atmosfera care ne învăluia făcea ca un zid, care intercepta orice fior comunicativ dela sufletul meu la al ei.

„Eu o iubeam din ce în ce mai statornic. O cunoșteam așa de aproape! În fiecare seară imaginea ei se desfăcea scânteietoare de grație din învălmășeala femeilor pe cari le iubisem trecător.

„Atunci, a venit catastrofa. După o vreme de alternative brusce de exuberanța și de răceala de mângâiere și de rezervă, am aflat că Elena refuză să-mi mai fie soție. Iubea pe un altul. Părinții ei erau consternați. Nu înțelegeam de fel: nu o crescuseră ei pentru mine și numai pentru mine? Nu ne dăduseră ei prilejul de e ne cunoaște până în fibrele cele mai ascunse ale inimelor noastre? Nu-și obișnuiseră ei copila cu sentimentul, că dintre toți bărbații cari trăesc pe lume, eu voi fi tovarășul existenței ei? Îmi cerură cu durere să renunț la inima ei. Am renunțat...

„De atunci au trecut șapte ani. Eu nu m'am însurat încă. E probabil că nu mă voi însura niciodată. O iubesc și acum în vremece ea trăiește fericită lângă soțul pe care și l'a ales“.

Astfel ne vorbi, soțului meu și mie, melancolicul nostru prietin. I-am răspuns:

„Cât de puțin cunoașteți femeia, și cât de mult ignorază părinții sufletul copilelor lor. În starea ei de dependență, femeii îi este îngăduit în general, dacă nu alegerea soțului ei, cel puțin posibilitatea de a-l găsi printre aceia cari îi sunt streini. În sufletul omenească trăiește un instinct al necunoscutului, care trebuie respectat. El este mai ales dezvoltat la femei. Întâmplările de fiecare zi ce au loc în mijlocul aceleași decoruri și între persoane, ale căror glasuri, gesturi și gânduri ne împresoară neîncetat, ies în jurul nostru o atmosferă banală din care tindem să ne îndepărțăm. De aceea ne făurim o lume imaginară de visuri și de surprize. Imaginația noastră e veșnic în căutarea unei existențe pe care nu o cunoaștem, dar pe care o dorim. Bărbatul își poate mulțumi cu ușurință această nevoie sufletească; el are libertatea de a face în fiecare zi explorări în anonima mulțime care-l înconjoară. El are, așa dar, puțința de a descoperi figuri noi, glasuri neuzite, obiceiuri necunoscute.

Dar femeia?... Închisă în cercul de fier al convențiilor speciale cari i se impun, ea își găsește de obicei refugiul în visele pe cari i le permite viitorul mare eveniment al căsătoriei. Să nu comitem greșeala de a numi romanțioase reveriile și proiectele ei. Acela care îi va fi odată soț și pe care este bine să nu-l cunoască mai dinainte, simbolizează în ochii ei toată poezia iubirii, întreg misterul darurilor neexprimate. De aceea, îl împodobește ea cu calități rare și prețioase. Imaginația ei îl scoate din mulțimea banală pe

care o cunoaște așa de bine, așezându-l în tainica atmosferă a lumilor de visuri. Cea dintâi condițiune a amorului este farmecul necunoscutului. Așa zisele lovituri de trăsnet își au în realitate adevărul lor. Nu spun că simpla aparițiune a ființei pe care o vom iubi ar fi în stare să aprindă în inimile echilibrate o pasiune de nepotolit. Dar să admitem, că văzând pentru întâia oară persoana de sex contrariu, simțim imediat în sufletul nostru dacă am putea-o sau nu iubi. Orice întâlnire dintre un bărbat și o femeie produce înainte de toate, un fel de examen inconștient al facultăților noastre amoroase. Femeia cea mai virtuoasă și soțul cel mai credincios se supun și ei fără de voia lor, acestei instinctive cercetări. Posibilitatea unei iubiri între noi și necunoscuta ființă care ne iese în cale, ni se anunță întotdeauna în inimă printr'o ciudată vibrațiune a ei și printr'o activitate subită și febrilă a imaginațiunii noastre. Momentele cele mai scumpe ale celui mai scump amor le găsim tocmai în aceasta întâia întâlnire. Ea rămâne neclintit amintirea cea mai prețioasă a vieții noastre.

„Să nu săvârșim dar greșeala de a proiecta în soțirea băiatului și fetei care în fiecare zi gonesc

Biserica gr.-ort. română din Verșei, care s'a sfințit deunăzi cu mari solemnități de către Episcopul Crîstea. E cea dintâi biserică românească în acest oraș.

împreună după fluturi și cari se ceartă și se împacă în fiecare zi. Să nu le banalizăm existența lipsindu-i de clipa ei cea mai fermecătoare: întâia lor întâlnire de amor. Ei se cunosc prea bine unul pe altul, inimile lor nu mai au nici un secret pentru dânsii, obișnuința de a fi laolaltă i-a familiarizat prea mult cu personalitățile lor pentruca viitoarea și eterna lor tovărășie să-i mai încânte. Ei nu vor avea nimic nou a-și spune sau a-și descoperi. Iubirea lor nu le va prezintă nici o surpriză, și o iubire lipsită de mister este lipsită și de poezie. Ei o vor îmbrăcă întocmai ca pe niște haine vechi, fără nici o bucurie. Aceasta a fost amicul meu, cauza pentru care Elena s'a măritat cu un altul. El a putut avea mai puține calități decât dta, dar printre acelea cari au fermecat-o pe fosta dta logodnică se găsea una care le întunecă pe ale dta: misterul ființei pe care nu o cunoști”.

Încheerea o făcu soțul meu:

„Despina are dreptate. Dar ea a uitat să-și compecteze gândul. Misterul de care ne-a vorbit, este într'adevăr cea dintâi condiție a iubirii, care o ferește de a se banaliza. El nu trebuie să înceteze nici măcar între soți. Să nu ne arătăm niciodată unul față de celălalt în toată goliciunea sentimentelor și a ideilor noastre. În totdeauna să știm să ne surprindem din nou. Neglijența morală între soți, pe cari naivii îl numesc sinceritate, calmează și vestejește amorul cel mai tenace. Să știm a reînoi fără încetare acest amor. Să avem veșnic o rezervă de sentimente unul față de celălalt. Să nu ne descoperim decât încet — încet cu ingeniozitate și prudență. A reduce farmecul sentimental care ne ține la o simplă obișnuință a halatului și păpușilor morali este o adevărată crimă de lés-amor. Și cei dintâi pedepsii vom fi noi înșine”.

„Aveți dreptate amândoi”, ne răspunse oftând prietenul nostru.

Despina Radu.

Sonet

*Cu vraja dulce care se desprinde
Din ochii tăi ca străluciri de zare,
A dragostei scânteie se așează
Pe sufletu-mi și tainic mă cuprinde.*

*Și 'ngenunchiat, cu mâni împreunate
Cerșesc căldura ta din ochi să vie,
Să-mi mângâie jelirea mea pustie
Și genele-mi în lacrimi scaldate.*

*Căci e demult de când visez cu stele
Și 'nduioșate dorurile mele
În cale-ți pribegesc și ți se 'nchină...*

*Și-i mult de când aștept — senină
O rază blândă să-și pornească calea
Și vraja ei să-mi potolească jalea.*

VIDU RUSMIN

FLOAREA BETULIEI

ROMAN DIN EPOCA ASIRO-BABILONIANĂ

DE: STEFAN LĂZĂR.

— 25 —

TRAD. AUTORIZATĂ DE: ALEXANDRU CIURA

XXXV.

Comoara și inelul cel mic.

Vagao eși din cort, căci Holofern îi șopti beat în urechie:

— Adu-le...

Se întoarse spre Iudita:

— Am douăsprezece lebede albe cu aripile de aur... Ele înoată în bazinul de marmură al palatului meu din Babilon. Ți-le dau ție...

Urmă, cu un zimbet ușor:

— Îți voi da comorile cele mai scumpe ale visteriei mele: smaragdele, rubinele, topazele și onixele, cu grămada...

Iudita răspunse mișcată, simulând dragoste.

— Mie nu-mi trebuie numai inima ta, Holofern, căci e cel mai prețios rubin din lume...

Vagao se reîntoarse; doi soldați aduceau în urma lui un scrin de cedru.

— Le-am adus stăpâne!

— Puneți-le pe masă... — porunci Holofern — deschideți-l.

Vagao deschise scrinul visteriei.

— Iată comorile cele mai alese, ce mi s'au oferit din toate părțile lumii... alege-ți!

Dar Iudita nu se atinse de comori, ci îl rugă cu umilință:

— O, tu cel mai frumos dintre bărbați, podoaba lumii, îngăduie-mi ca roaba ta, să nu ia nimic, căci nu e vrednică de îndurarea ta...

Holofern o mângăie zimbând și scoase din scrin un șirag de pietri scumpe:

— Privește Iudito, un juvaer splendid! Privește-l cum strălucește și scânteiază! Împodobiă mai înainte gâtul unei prințese din Ceylon... ți se potrivește, căci gâtul tău e mai alb ca fildeşul...

Îl atârnă cu greu după gâtul Iuditei, ce eră mai alb ca fildeşul...

— Stăpâne... — șopti Iudita cu recunoștință, și Holofern eră foarte vesel, căci vedeă, că Iudita e încântată de juvaer.

— Cât e de frumos! Ce bine te prinde! — observă Tompar.

Thartan strigă însuflețit:

— Colanul se potrivește așa de bine pe gâtul alb ca și când cea mai frumoasă stea ar fi căzut pe un munte acoperit cu zăpadă.

— Da, da... — aprobă Rabsaris somnoros. Holofern răs, răscolind comorile din scrin:

— Iată un inel... E opera artistului Tarsisi... Iată o brățară minunată, ce am primit-o în orașul Melotit... Iudita și-o încheie la braț.

— Lanțul acesta e împodobit cu toate diamantele Mesopotaniei, dela pârăul Mambre până la mare.

— A fost al nevestei mele... — șopti Tompar.

— Toate nestimatele din Sobal și Madiana sunt aici... Toate operele de artă ale juvaerghiilor din Damasc.

Le împrăștie pe masă:

— Toate sunt ale tale!

Iudita răspunse într'un târziu:

— Stăpâne, cum să-ți mulțumesc pentru marinimie?

— Iubește-mă!

— Te iubesc...

Apoi adause:

— Am fost bogat, nu mi-a mai rămas nimic, numai...

Aveă un inel draguț de opal în deget.

— Numai inelul acesta... ți-l dau ție.

Glasul îi tremură și începuseră să plângă:

— Când soartea ne va despărți, să-ți aduci aminte de mine, dacă nu în lumea asta, dar în cealaltă.

Arată inelul; strălucirea lui eră așa de timidă și posomorâtă. Muzica se auzia încet. Ea sărută inelul și îl trase suspinând pe degetul cel mic alui Holofern.

Și în vreme ce harfele se tânguiau, alături de coardele plângătoare, se auzi mărturisirea pătimășă a marelui comandant... care își duse mâna la inimă, jurându-se:

— Mă jur pe acest inel, că niciodată nu te voiu părăsi, frumoasa mea Iudito! Crede-mă, că și inelul acesta are suflet, care te binecuvântă sau te blastamă... Bănuiesc asta... o știu... și îți jur pe acest inel, că te iubesc fără margini... Și asta ți-o spune Holofern, care n'ar fi fost fericit nici când, dacă nu te vedeă, căci el în calea lui nefericită n'a adus pe lume decât nenorociri.

Servitorii aduseră torțe parfumate și le așezară în vetrele de aur. Cortul se umplu de o lumină purpurie.

Vedeau cu toții, că fața lui Holofern e crispată, dar reoglindeă totuși marea fericire a dragostii...

XXXVI.

În fața altarului de aramă.

Într'acestea cei din Betulia se înghesuiau cu toții în sinagogă, a cărei lungime eră patruzeci de singi, lățimea douăzeci, iar padimentul eră din marmură. Zece lumânări ardeau în sfeșnicele lor pe altarul de aramă; templul eră iluminat cu totul.

Foișorul cu colonne și naia sfântului locaș erau pline de oameni; preoțimea, Sfatul bătrânilor și căpeteniile erau în preajma altarului. Salatiel și Achior încă erau de față. Salatiel începuse să vorbească întrerupând tăcerea adâncă:

— Da, iubiților, suntem tradați. Am căzut în cursă... aripa morții fâlfăie deja deasupra Betuliei... și

aceea, care ne-a tradat în năcazul nostru, își petrece zilele în chefuri și destrăbălări în tabăra asi-ro-babiloneană...

Amenință cu pumnul, dar Ozia îl întrerupse:

— Salatiel, nu ești în rătăcire?

— Am văzut eu cu ochii cum îl îmbrățișă pe Holofern...

Ozia întregi:

— N'a fost oare o amăgire femeiască în favorul nostru?

— Nu! — strigă Salatiel pătimaș.

— Am observat-o bine și m'am convins, că Holofern și Iudita...

— Aurul și pietrele scumpe i-au luat mințile... — zise Abialbon.

Salatiel urmă, cu mare furie:

— Da, ticălosul acela negru a cumpărat-o și a sedus-o cu aur și pietre scumpe și femeia asta n'a avut simț de rușine...

Achior îl bătù pe umăr, întrebându-l:

— Dacă îmi aduc bine aminte, erai logodnicul ei.

— Ei și?...

— Atunci nu vorbi *astfel* despre ea.

— Pentru ce? — întrebă Salatiel înfuriat.

— Pentru ce să nu vorbesc *asa*? Eu prețuiesc femeia numai până când e cinstită. Oamenii răi sunt vrednici de ocară, mai ales femeia păcătoasă e vrednică de osândă. Complezanța și respectul cu care datorim femeilor, are o margine, și dacă am trecut peste asta, totul se preface în ură, cum s'a prefăcut și în inima mea... Pentru ce să cinstesc amintirea Iuditei? Pentru că mi-a fost logodnică și sub un pretext bine iscodit a fugit în tabăra babiloneană să facă dragoste... Înțelege-mă! Face dragoste cu dușmanul, care a venit să sugrume Izrailul...

El continuă răgușit, gâfâind:

— Ce vrednicește o femeie, care își părăsește logodnicul, poporul și pe Dumnezeu ei pentru un tâlhar?!

Începù să plângă. Pieptul lui uriaș se zbatea ca lacul Ghenezaretului când e agitat de valuri...

— Am iubit-o cum inima omenească poate să iubească mai mult și în durerea unei clipe am urât-o încât nici vânturile mării nu sunt așa de întunecate ca ura și mânia cu care mă gândesc la ea! Nu pot să mă răzbum asupra-i, căci e în o tabără puternică, dar judece Dumnezeu... o mare Adonai, judecă-o tu!

Poporul începù să murmure agitat, discutând. Cei mai mulți erau convinși, că Salatiel are dreptate, dar erau totuși unii, cari se gândiau cu milă la Iudita.

Ozia le impuse tăcere, apoi zise cu glas liniștit, resemnat în hotărârile lui Dumnezeu:

— Ea a fost speranța noastră din urmă. Am perdut-o și pe ea, deși credeam, că ne va fi sprijin, și am rugat pe Dumnezeu lui Izrail, să o ajute.

Salatiel răsè sgomotos:

— Ha, ha, ha... Să aștepti ajutor dela femeie! Să te încrezi în ea!

Gotoniel zise posomorât:

— Ea a fost cea mai de seamă femeie din Betulia și ne-am încrezut în ea.

— Ne-am încrezut — strigă Cabri — căci Iudita a fost virtutea și curățenia întrupată.

— Virtute? Curățenie? Unde sunt? — strigă Salatiel. — Zi mai bine, nobile Gotoniel, că ea eră cea mai de seamă și totuș...

— Căci și ea e numai femeie și inima femeii este ca trestia, se îndoie la adierea vântului și se pleacă și de o mie de ori vai femeii, când se apucă de un lucru, ce trece peste puterile ei.

— Diamantul, diamantul... — zise Abialbon — acesta e seducătorul femeilor, acesta e blăstăm lumii.

— Nu diamantul, ci puterea! — întrerupse Achior.

— Iudita încă are palat, diamante și aur din belșug, deci nu aceste au sedus-o, ci puterea și bărbăția întrupată în comandantul negru...

Salatiel se întoarse cu fața spre Achior:

— Putere? Dar este pe lume un om mai puternic decât mine? Doar m'am învins și pe mine! Poftească Holofern și să se măsoare cu mine! Unde e vi-teazul, pe care eu nu l'aș răpune? Unde e cerul și pământul pe care nu l'aș zgudui? Unde e?

Se părea, că își perduse mințile, eră ca un nebun și abia se liniști la vorba lui Gotoniel.

Achior zise rece:

— Inima femeiască încă își are tainele ei: Holofern i s'a părut mai puternic și mai atrăgător. Și Holofern înir'adevăr e și un om rar...

— De sigur, dacă îl apăra o sută douăzeci de mii de luptători!

— Eu îl cunosc ca om... și ca erou. El este un erou mare, dar respectează foarte mult femeile și se poartă cavalește cu ele.

— De ce nu vine, să dueleze cu mine! — strigă Salatiel cu amărăciune. — Are curaj?!

— Să nu vorbim despre asta acum, — întrerupse Abialbon, — ci să ne înțelegem, ce este de făcut!

— Da, da! — murmură poporul, ca o furtună amenințătoare.

Boaz, cel cu părul roșu, conducătorul poporului nu scosese până acum nici o vorbă, dar se apropie deodată de altar, să vorbească în numele poporului și deodată s'a iscat o discuție de răsună sinagoga.

— urmează —

Citiți splendidul roman „Misterul poetului“ de Antonio Fogazzaro.
Editura: „Librăriei S. Bornemisa“,
Orăștie. — Prețul 2 coroane, franco.

Noua lege militară

Din multe legi, ce s'au adus în ciclul parlamentar de acum, una dintre cele mai de seamă e fără îndoială: *legea militară nouă*, care prescrie schimbate în multe privinți legăturile cetățenilor cu armata. Cum fiecare cetățean începând cu 18 ani și până la 42 are strânse legături cu aceasta, — „Librăria S. Bornemisa“ a făcut un bun serviciu dând în mâna publicului:

Noua lege militară

în traducerea pe înțeles a dlui sublocotenent Al. Hamat. Cine dorește se aple, că *noua lege militară* ce favoruri acordă, cu ce motive se poate cere serviciul de 10 săptămâni, apoi dreptul de voluntar și altele, aici le găsești pe toate tâlcuite și însoțite de câteva modele de rugare — așa că nu are nevoie să ceară dela unul și dela altul informații cari de multeori sunt greșite, — căci aci le află pe toate.

Cartea costă franco 2 coroane. Se poate comandă la „Librăria S. Bornemisa“ în Orăștie.

Ca conducător de LIBRĂRIE

află aplicare momentană în

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ“ S. BORNEMISA
DIN ORĂȘTIE

un tânăr priceput în afaceri
de librărie, — ori și un

absolvent de școală comercială,

serios și muncitor. ■ ■ ■ ■

Reflectanții să se înștiințeze în scris până în 10 August n. comunicându-și pretenziunile și eventualele atestate și scrisori de recomandare.

RECLAME ȘI ANUNȚURI

se primesc la administrația
revistei „Cosinzeana“

CU PREȚURI MODERATE

Depozit românesc

de

PIANE ȘI ARMONIURI

în Sibiu, str. Cîsnădiei 7.

Piane și pianine din cele mai bune fabrici din Austria și Germania, în nuc mat sau poleit, în lemn negru, mahagon, palisandru veritabil, construcțiune modernă, cadru pancerat, agrafe, moderator etc., — se pot cumpără cu preț foarte favorabil în depozitul meu. Transportul și pachetarea sunt gratuite. Școalele, reuniunile de cântări și alte instituții culturale primesc favor special.

Armoniuri de școală
bune și solid lucrate.

Rog sprijinul onoratului public român.

Cu d'știusă stimă:

TIMOTEI POPOVICI,

profesor de muzică

Sibiu—Nagyszeben

Strada Cîsnădiei 7.

„Librăria Națională“ S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare I

Dragoslav: Volintirii, nuvele, cor. 1:80
A. Lupeanu: De vorbă cu sătenii 0:70
Culina: Carte de bucate 3:—
Catina: Proba cuceririi Sistolistei 2:—
Dr. Grünfeld: Viața sexuală 1:—
Dr. Sterian: Cum putem mări cantitatea de viață 1:50
Achimescu: Nuvele alese 1:—
Demetriad: Visul lui Ali 2:—
E. Farago: Copiilor 1:25
Demetrescu: Începuturile omenirii 0:50

A. Cazaban: Între femeie și pisică, nuvele 1:50
E. Lovinescu: Aripa morții, roman 1:80
G. Ionescu-Sisești: „Călător“, impresii 1:50
B. Dumbravă: Pandurul, roman 3:—
V. Eftimiu: Cocosul negru 2:50
Locusteanu: Cincizeci figuri contimporane 2:50
Apostolescu: Istoria literaturii moderne 0:20
Ion Agârbicean: Schițe și povestiri 2:—

Cele mai noi
cărți literare I

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se execută cu cea mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat depozit de cărți literare, și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit și de hârtie de cancelarie și pentru scrisori, cerneală și revizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.